

İştahsız Çocuk

Prof. Dr. Yeşim ÖZTÜRK

Çocuk Gastroenteroloji, Hepatoloji ve Beslenme Uzmanı,

Çocuk Metabolizma Uzmanı, İzmir

İştahsızlık

Semptom !

Klinik tanı değil..

İştahsızlık

Annelerin %50'si, çocuklarının iyi beslenmediğini düşünüyor

Tüm çocukların %20-30'u iştahsız

Homeostatik
mekanizmalar

internal
biyolojik
mekanizmalar

çevresel
faktörler

sosyal
faktörler

Hedonik
mekanizmalar

Biyolojik ihtiyaçlar

İştah

**yeme
davranışı**

Ödül olarak besin

Homeostatik mekanizmalar_Üç Alan

Psikofizyolojik süreçler

(açlık, haz, doyma hissi) **ve**

buna bağlı davranışlar,

sonuçları (öğün, besin seçimleri, besin öğesi alımı)

Periferel fizyolojik ve metabolik olaylar

(besin öğelerinin emilimi, kullanımı ve depolanması)

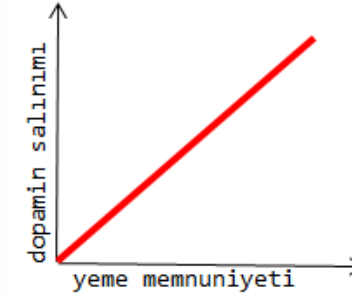
Beyinde nörotransmitterler ve metabolik etkileşimler

Hedonik mekanizmalar

- Koku ve tat gibi lezzet sinyalleriyle tetiklenen mekanizmalar
- Haz açlığı
- Yüksek enerjili ve lezzetli yiyecek alımı

Yüksek yağ ve şeker beyinde ödül sistemini uyarır.

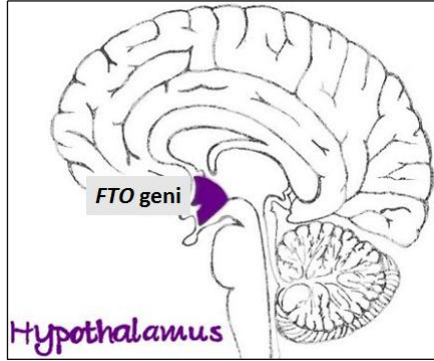
Dopamin ↑

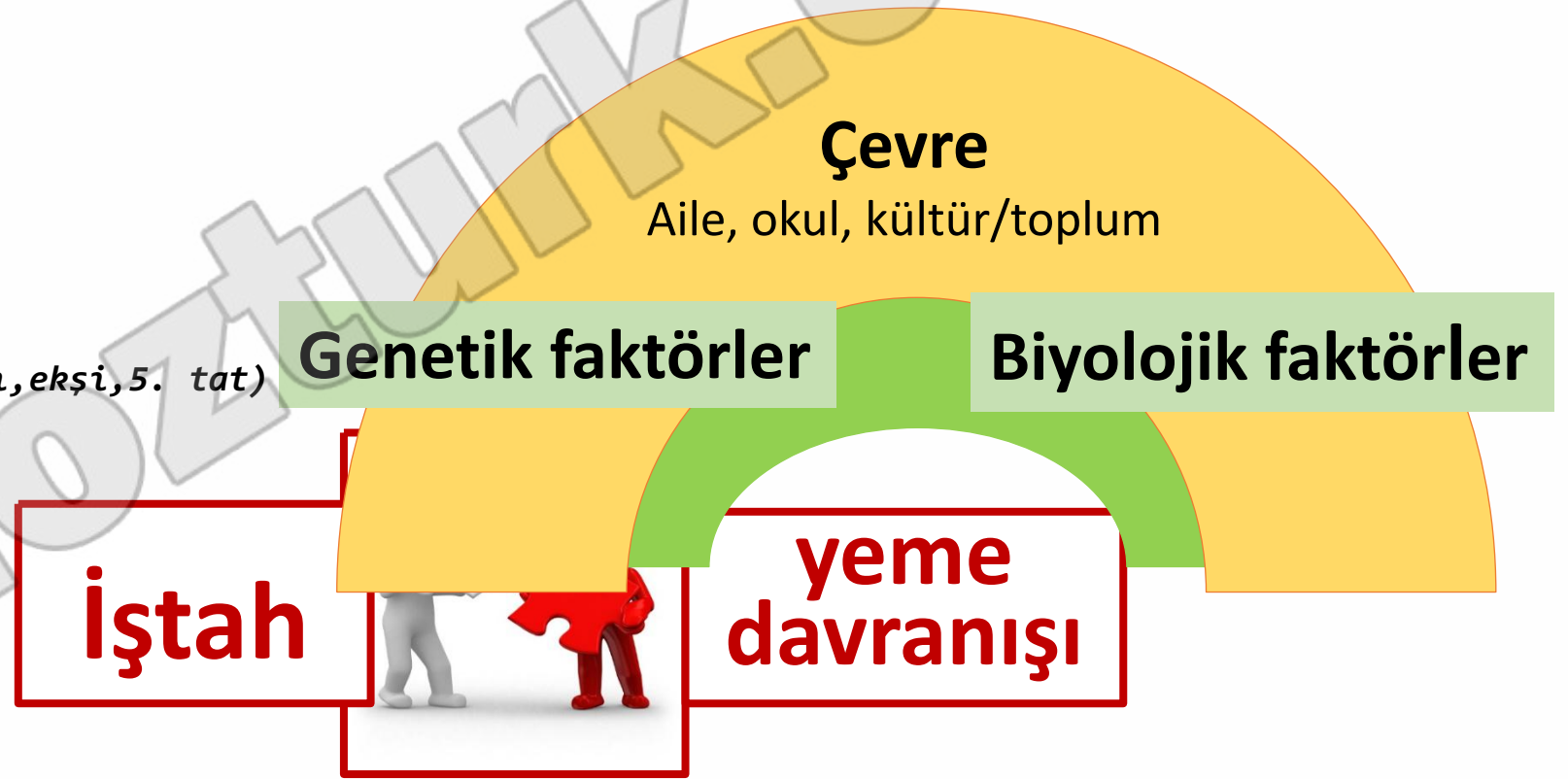
Serotonin ↑

İyilik hali
Ruhsal iyilik hali
Yeme motivasyonu

Yeme davranışının şekillenmesi ve gelişimi

- Tat tercihleri (*tatlı, tuzlu, acı, ekşi, 5. tat*)

Yeme davranışının şekillenmesi ve gelişimi

Prenatal deneyim

Amnion sıvısı: Sarımsak, kimyon, köri

Anne sütü

sarımsak, vanilya, alkol

Çevre

Aile, okul, kültür/toplum

İştah

**yeme
davranışı**

İştahsızlık

Yeme bozuklukları (%1-5)

Hafif beslenme güçlükleri

Yanlış algılanan beslenme problemleri

Ailenin bildirdiği
beslenme problemleri
(çocukların %25'i)

NORMAL

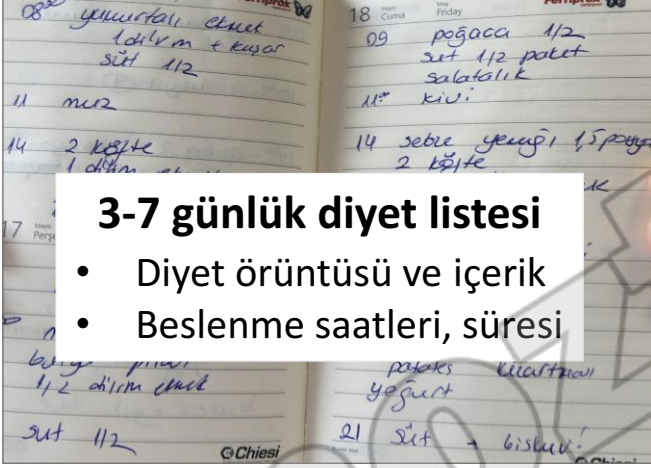
- Ailenin iştahsızlıktan kaygılanarak getirdiği çocuklarının **büyük kısmı çok hafif etkilenmiştir.**
- Ancak **küçük** bir kısmında da **ciddi yeme sorunları** vardır.

Beslenme güçlükleri:

Hafif (picky eater) -----> **Ağır** (örnek: otizm)

Çocuk doktorunun rehberliđi !

Ailenin kaygısı,
Farklı beslenme davranışı veya
uygunsuz yeme davranışı

Öykü
Diyet Günlüğü
Fizik muayene
Antropometri

- Uzamış öğün süresi
- > 1ay süreli besin reddi
- Gergin, yıkıcı geçen öğünler
- Uygun ve bağımsız beslenme yokluğu
- 1 yaş sonrası gece beslenme
- Oral alımı arttırmak için dikkati dağıtma
- Uzamış emzirme ya da biberonla besleme
- Katı gıdaya geçememe

Organik kırmızı bayraklar

Davranışsal kırmızı bayraklar

Tetkikler

Çocuk

Besleyen kişi

Ailenin kaygısı,
Farklı beslenme davranışı veya
uygunsuz yeme davranışı

Öykü
Diyet Günlüğü
Antropometri
Fizik muayene

Vücut ağırlığı,
Boy,
Deri kıvrım kalınlığı,
Orta kol çevresi

Malnütrisyon sınıflaması ^a

	Normal	Hafif	Orta	Ağır
Yaşa göre ağırlık ^b Gomez sınıflaması	>90	90-75	74-60	<60
Yaşa göre boy ^c Waterlow sınıflaması	>95	95-90	90-85	<85
Boya göre ağırlık ^b WHO	>90	90-80	80-70 (-2)-(-3) SDS	<70 <-3 SDS

^a medyan değerlerin yüzdesi

^b Akut malnütrisyon

^c kronik malnütrisyon

- Disfaji
- Aspirasyon
- Beslenme sırasında belirgin ağrı
- Kusma, ishal
- Gelişme geriliği
- Kronik kardiyopulmoner semptomlar
- Büyüme geriliği

Organik kırmızı bayraklar

Ailenin kaygısı,
Farklı beslenme (veya) veya
uygunsuz yem

Öykü
antropom
iyet Gün
zik muay

- Besin bağımlılığı (seçici, aşırı diyet kısıtlılığı)
- Zorlayıcı ve/veya eziyet edici besleme
- Tetikleyen bir olayla beslenmenin aniden kesilmesi
- Beklenen öğürlmeler
- Büyüme geriliği

Davranışsal kırmızı bayraklar

Tetkikler

Çocuk

Besleyen kişi

Terminoloji

Neofobi

- Yeni ya da çocuğun bilmediği besini reddetmesi
- Tüm omnivorlarda var
- Tekrar tekrar besinin sunulması sorunu çözer

Seçici yeme

- Titiz, iştahsız çocuk yeme davranışı
- Hafif ya da ağır duygusal bozukluk
- Çoğu hafif ve geçici, tıbbi bir durum değil
- Bakan kişinin dikkati yeterli

Yeme bozukluğu

- Organik, nutrisyonel ve duygusal sonuçları olan ağır yeme bozuklukları
- DSM-V kriterleri

Beslenme güçlüğü

- Şemsiye terim

Ailenin kaygısı,
Farklı beslenme davranışı veya
Uygunsuz yeme davranışı

Öykü
Antropometri
Fizik muayene
Diyet Günlüğü

Organik kırmızı bayraklar

Davranışsal kırmızı bayraklar

Tetkikler

Çocuk

Besleyen kişi

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . Enerjik, aktif, iştahsız
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . Organik hastalıklar

*Yapısal
Gastrointestinal
Kardiopulmoner
Nörolojik
Metabolik*

2

Seçici yeme

- . Yanlış algılama-aile
- . Neofobi
- . Hafif seçici
- . Çok seçici

*Otizm
Organik
Gelişme geriliği
Disfaji*

3

Yemekten korkma

- . Ağrıyı yanlış anlama
- . Büyük çocuk-tıkanma
- . Organik

*Ağrı, Özofajit
Motilitebozuklukları
Visseral Hiperaleji
Tüple besleme*

Besleme stili

- . Duyarlı
- . Kontrolcü
- . Hoşgörülü
- . İhmâlkâr, kayıtsız

Çocuk

1

Sınırlı iştah

. Ailenin algısı ?

- . Enerjik, aktif, sınırlı iştahsız
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . Organik hastalıklar

Yapısal

Gastrointestinal

Kardiopulmoner

Nörolojik

Metabolik

Ailenin algısında yanlışlık

- Normal büyüme
- 2. yılda fizyolojik iştah azalması
- Küçük çocuk=Küçük porsiyon
- Ailenin algısı az yediği şeklinde

Çocuk

1

Sınırlı iştah

Ailenin algısı ?

- . Enerjik, aktif, sınırlı iştahlı
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . Organik hastalıklar

Yapısal

Gastrointestinal

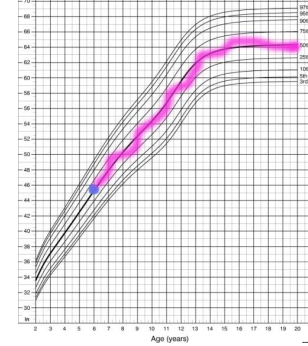
Kardiopulmoner

Nörolojik

Metabolik

Tedavi

- Açlık X Tokluk farkını pekiştirme
- Çocuğun açlık tokluk değerlendirmesine saygı duyma
- Çocuklarının iyi büyüdüğüne inandırma
  - Persentil eğrisi
  - Hedef boy hesaplaması
- Beslenme önerileri

Çocuk

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . **Enerjik, aktif, iştahsız çocuk**
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . Organik hastalıklar
  - Yapısal*
  - Gastrointestinal*
  - Kardiopulmoner*
  - Nörolojik*
  - Metabolik*

Enerjik, aktif, sınırlı iştahlı çocuk

- Meraklı, hareketli, yerinde duramayan, sofrada oturamayan, oynamaya, konuşmaya yemekten daha fazla ilgi gösteren çocuk
- Genellikle **nutrisyonel büyüme geriliği +**
- Ev içi sorun !
- Anne-babayla çatışma yoğundur.
- **Bilişsel potansiyeline ulaşmada sorun**

Çocuk

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . **Enerjik, aktif, iştahsız çocuk**
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . Organik hastalıklar
  - Yapısal*
  - Gastrointestinal*
  - Kardiopulmoner*
  - Nörolojik*
  - Metabolik*

Tedavi

- Açlık ve tokluk hissini tanıma ve ona uygun cevabı vermeyi bilmeye ihtiyacı var
- En fazla 5 öğün/gün (ara öğünlerle birlikte)
- Anne-baba yeme davranışında örnek olmalı
- Disiplin-kararlılık
- Malnütrisyon sık, kalori açısından nütrisyonel destek ihtiyacı +

Çocuk

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . Enerjik, aktif, iştahsız çocuk
- . **İlgisiz, içe dönük çocuk**
- . Organik hastalıklar

Yapısal

Gastrointestinal

Kardiopulmoner

Nörolojik

Metabolik

İlgisiz, içe dönük çocuk

- İnaktif, yemekle ve çevreyle ilgisiz
- Göz kontağı ↓
- Kendisi ve annesi depressif görünür, az konuşurlar
- Malnütrisyon belirgindir
- Malnütrisyon-depresyon-anoreksi kısır döngüsü +

Çocuk

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . Enerjik, aktif, iştahsız çocuk
- . **İlgisiz, içe dönük çocuk**
- . Organik hastalıklar

Yapısal

Gastrointestinal

Kardiopulmoner

Nörolojik

Metabolik

Tedavi

- Malnütrisyon riski
- Hastaneye yatış !
- Enerji içeriği zenginleştirilmiş ürünlerle nutrisyonel destek ihtiyacı +
- Sosyal hizmetler ve psikiyatri desteği

Çocuk

1

Sınırlı iştah

- . Yanlış algılama-aile
- . Enerjik, aktif, sınırlı iştahlı
- . İlgisiz, içe dönük çocuk
- . **Organik hastalıklar**

Yapısal

Gastrointestinal

Kardiopulmoner

Nörolojik

Metabolik

Organik hastalıklar

Birçok hastalık var. Ancak:

- Çölyak hastalığı
- Gastroözofageal reflü
- Yemeyle ağrıya neden olan durumlar (özofajit, gastrit, motilite boz., kabızlık)

Çocuk

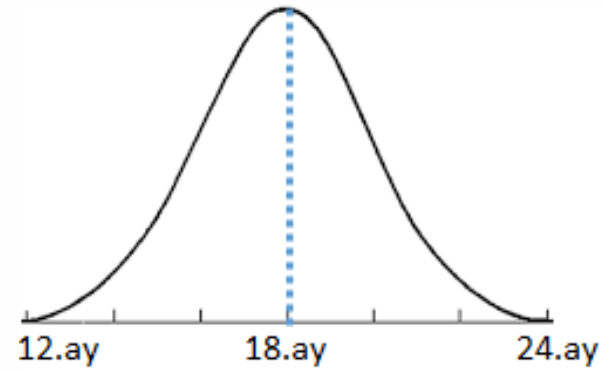
2

Seçici yeme

- . Yanlış algı-aile
- . **Neofobi**
- . Hafif seçici (picky eater)
- . Çok seçici
Otizm
- . Organik
Gelişme geriliği
Disfaji

Neofobi

- Ailelerin en sık yanlış değerlendirdiği alan

Çocuk

2

Seçici yeme

- . Yanlış algı-aile
- . Neofobi
- . **Hafif seçici (picky eater)**
- . Çok seçici
Otizm
- . Organik
Gelişme geriliği
Disfaji

Hafif seçici (picky eater)

- Tüketilen besin çeşidi azalmış
- Enerji ve protein alımları yeterli ✓
- Büyüme normal ✓
- Neofobiden farklı !
- Aile sorun ederse → depresyon, anksiyete ↑

Çocuk

2

Seçici yeme

- . Yanlış algı-aile
- . Neofobi
- . Hafif seçici (picky eater)
- . **Çok seçici**
  - Otizm*
- . Organik
  - Gelişme geriliği*
  - Disfaji*

Çok seçici

- Tükettiği besin çeşidi <10-15
- Yeme bozukluğuna gidiş !
- **Duyusal besin reddi:** koku, tat, kıvam, görünüş, sıcaklık...
- Aşırı ses, parlak ışık duyarlılığı vs. .... 'otizm' aşırı ucu
- **Oral motor becerilerin gelişimi** durabilir

Çocuk

2

Seçici yeme

- . Yanlış algı-aile
- . Neofobi
- . Hafif seçici (picky eater)
- . Çok seçici

Otizm

. Organik

Gelişme geriliği

Disfaji

Organik

- Anoksi bağlı gelişme gerilikleri
- Kromozomal bozukluklar
- Mitokondriyal hastalıklar

Nörolojik hasar

Gelişimsel gerilik

Seçici yeme bozuklukları

Çocuk

2

Seçici yeme

- . Yanlış algı-aile
- . Neofobi
- . Hafif seçici (picky eater)
- . Çok seçici
  - Otizm*
- . Organik
  - Gelişme geriliği*
  - Disfaji*

Tedavi

- Aile eğitimi
- Tekrar tekrar besin denemeleri (8-15 kez) (baskılamadan)
- Hafif olgularda:
  - yemeklere yeni isimler vermek,
  - sebzeleri pürelere karıştırmak, saklamak
  - Aromalarla zenginleştirmek
  - tabak düzenlemesi..
- Ağır olgularda **davranış terapileri**

3

Yemekten korkma

- . Ağrıyı yanlış anlama
kolik
- . İnfant patern
- . Büyük çocuk-tıkanma
- . Organik
Ağrı, Özofajit
Motilitebozuklukları
Visseral Hiperalezi
Tüple besleme

Kötü deneyim

- Post-travmatik

Çocuk doktorunun 3 sorusu

1. Çocuğunuzun yemesi konusunda sizi kaygılandıran nedir?
2. Sofrada olanları anlatır mısınız?
3. Çocuğunuz yemek istemediğinde ne yaparsınız?

Hoşgörölü
İhmâlkâr
Kontrolcü

- Önerilerimiz
- Kitaplar
- Web siteleri

yesimozturk.com

Önerilerimiz

Tüm çocuklar için beslenme kılavuzu

- ✓ Öğünler sırasında **dikkat dağıtmaktan kaçınılmalı**
- ✓ Öğün sırasında **olumlu, dengeli-nötr tutum** sergilenmeli
- ✓ **Kendi kendine yeme** cesaretlendirilmeli
- ✓ Çocuğun yaşına uygun **dağınıklığına izin** verilmeli

Tüm çocuklar için beslenme kılavuzu

✓ İştahı teşvik eden besleme

- . Öğün süresi **20-30 dakika** ile kısıtlanmalı
- . Günde **4-6 ana/ara öğün** olmalı, **aralarda sadece su** ikram edilmeli
- . Çocuğun **yaşına uygun yiyecekler** sunulmalı
- . **Yeni yiyecekler** sistematik bir şekilde en az 8-15 kez denenmeli

Teşekkür ederim

Psikofizyolojik süreçler

(açlık, haz, doyma hissi) **ve**
buna bağlı davranışlar,
sonuçları (öğün, besin
seçimleri, besin ögesi
alımı)

Tokluk kaskadı fenomeni

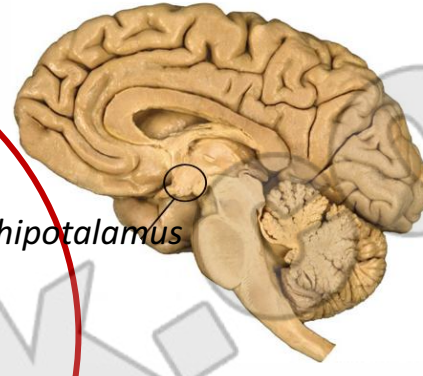
Fizyolojik olaylarla birlikte daha önce yeme ile edinilen fizyolojik ve davranışsal deneyimlerle iştahın kontrol edilmesi

- Açlık hissini oluşması (pre-prandial)
  - Eksternal sinyaller
    - Yiyeceğin görünüşü ve kokusu
  - İnternal sinyaller
    - Ghrelin artışı
    - Hipotalamus peptitleri (*nöropeptit Y, oreksinler, agouti-ilişkili peptit, MCH, endojen opioidler ve dopamin*)
- Öğünün sonlandırılması (post-prandial)
- Doygunluk hissini oluşması

**BEYİNDE
nörotransmitterler
ve
metabolik etkileşimler**

hipotalamus

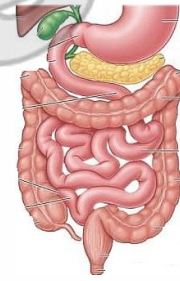

**Kolesistokinin
Glukagon benzeri peptit-1
Peptit YY**

Prandiyal postprandiyal sinyaller

**Ghrelin ↓
İnsülin ↑
Kanda glukoz ve aa kons.
Kc.de nutrient oksidasyonu**

Mekanoreseptörler Kemoreseptörler

GİS

GİS'den nutrient emilimi

Periferik dolaşım

